

Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU)

2004

JO0901

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

JORD- och SKOGSBRUK, FISKE

A.2 Statistikområde

Jordbrukets ekonomi

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Jordbruksverket
551 82 Jönköping
Kontaktperson: Hans Jönrup
Telefon: 036 - 15 50 00
Telefax: 036 - 34 01 96
E-post: hans.jonrup@sjv.se

A.5 Producent

Statistiska centralbyrån (SCB)
701 89 Örebro
Kontaktperson: Ann-Marie Karlsson
Telefon: 019 - 17 64 71
Telefax: 019 - 17 69 96
E-post: annmarie.karlsson@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Enligt beslut av Riksarkivet(RA) hösten 1999 skall ADB-regiter avseende åren 1976, 1981 och 1986-1995 överföras till RA. Registren för perioderna 1977-1980 och 1982-1985 utgallras.

A.9 EU-reglering

Rådets förordning (EEG) nr 79/65 om ”Införandet av en bokföringsundersökning för jordbruksföretag” med senare ändringar och kompletteringar.

A.10 Syfte och historik

Bokföringsundersökningar för att belysa den ekonomiska utvecklingen för grupper av jordbruksföretag har i Sverige genomförts under en lång följd av år. Benämningen på dessa undersökningar, som är urvalsundersökningar, är Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU). År 1976 övertog SCB denna undersökning från dåvarande Lantbruksstyrelsen och har därefter årligen genomfört den.

På grund av den påbörjade avregleringen av jordbruket under början av 1990-talet bedömdes denna undersökning vara av mindre betydelse än tidigare och urvalsstorleken minskade ganska kraftigt under dessa år. Efter 1995 har emellertid urvalsstorleken i JEU ökat eftersom det i samband med Sveriges medlemskap i EU ställdes krav på att Sverige skall genomföra en bokföringsundersökning av viss storlek och anpassad till EU:s företags-ekonomiska system Farm Accountancy Data Network (FADN). För närvarande ingår ca 1 000 jordbruksföretag från Sverige i denna statistik.

A.11 Statistikanvändning

EU-Kommissionen (DG Agri) kräver en årlig redovisning av JEU-data till det s.k. FADN-systemet.

Jordbruksverket: Underlag för jordbrukspolitiska bedömningar, kalkyler och utredningar.

Livsmedelsekonomiska institutet: Underlag för jordbrukspolitiska bedömningar, kalkyler och utredningar.

Länsstyrelserna: För viss planering och kalkylering.

Sveriges lantbruksuniversitet: För forskning och analyser.

A.12 Uppläggning och genomförande

Denna statistiska undersökning genomförs som en urvalsundersökning bland jordbruksföretag genom ett stratifierat roterande urvalsförfarande. För varje företag i urvalet insamlas en stor mängd uppgifter från olika källor. Uppgiftsinsamlingen har anpassats till kraven för EU:s bokföringsundersökning FADN. Merparten av uppgifterna hämtas från företagets bokföringsmaterial avseende inkomster och utgifter så att driftsbokslut kan upprättas för de utvalda jordbruksföretagen.

Utöver detta genomförs följande uppgiftsinsamling: vissa grunduppgifter om jordbruksföretagen hämtas från lantbruksregistret (LBR); uppgifter avseende direktorsättningar inhämtas från administrativa register vid Jordbruksverket; vissa övriga uppgifter, bl.a. om ekonomibyggnader och maskiner, inhämtas direkt från jordbrukarna via besöks- och telefonintervjuer.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Ett litet antal variabler förändras årligen till följd av ändringar i FADN. Några större förändringar är inte planerade.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Denna statistik baseras på en urvalsundersökning bland jordbruksföretag. Statistiken redovisar skattningar av genomsnittliga värden på ett antal intäcks-, kostnads- och resultatslag för jordbruksföretag med vissa driftsinriktningar och

för olika storleksgrupper och belägenhet enligt både svensk typklassificering och EU:s typklassificering. Inom EU finns krav på att statistiska undersökningar av detta slag ska genomföras varje år.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

De viktigaste målstorheterna är följande:

- årets genomsnittliga intäkter per jordbruksföretag för ett antal intäktsslag,
- årets genomsnittliga kostnader per jordbruksföretag för ett antal kostnadsslag
- årets genomsnittliga resultat per jordbruksföretag för några olika resultatslag.

1.1.1 Objekt och population

Målpopulationen i JEU utgörs av jordbruksföretag, som ägs eller arrenderas av enskild fysisk person eller fysiska personer i samverkan (s.k. enkelt bolag) eller som är handelsbolag (eller motsvarande) eller aktiebolag. Inom jordbruksstatistiken avses med jordbruksföretag vanligen verksamhet inom jordbruk, husdjurskötsel samt frukt- och trädgårdsodling som bedrivs under en och samma driftsledning. Företag som ägs av stat och kommun m.fl. tillhör inte JEU:s målpopulationen. Vidare ska företagen vara av storleken minst 8 ESU. ESU (European Size Unit) är ett storleksmått på jordbruksföretag som används inom EU och som utgår från standardiserade täckningsbidrag för olika produktionsgrenar. 1 ESU = 1 200 euro.

Målpopulationen bestod år 1999 av ca 34 000 jordbruksföretag. Den totala population som vanligen används inom jordbruksstatistiken (i huvudsak företag med mer än 2 hektar åker) uppgick detta år till drygt 80 000 jordbruksföretag.

1.1.2 Variabler

A. Preliminär statistik (SM publiceras i december 2005)

I den preliminära statistiken redovisas vid beräkning av jordbruksföretagens genomsnittliga resultat från *jordbruksdriften* följande intäkts-, kostnads- och resultatposter.

- Intäkter växtodling
- Intäkter djurskötsel
- Direktersättningar
- Övriga intäkter
- **Summa intäkter jordbruk**

- Kostnader växtodling
- Kostnader djurskötsel
- Arbetskostnad för anställda
- Underhåll
- Övriga driftskostnader
- **Summa driftskostnader**

- **Bruttoresultat**

- Avskrivningskostnader
- Arrendekostnader
- Räntenetto
- **Summa övriga kostnader**

- **Nettoresultat**

Utöver detta redovisas följande bakgrundsvariabler:

- Antal jordbruksföretag i urvalet

B. Definitiv statistik (SM publiceras i mars 2006)

I den definitiva statistiken är redovisningen mer detaljerad än i den preliminära. I översiktstabeller, där jämförelser görs mellan resultaten 2003 och 2004, redovisas samma variabler som i den preliminära statistiken. Utöver detta redovisas vid beräkning av jordbruksföretagens genomsnittliga resultat 2004 från *jordbruksdriften* följande intäkts-, kostnads- och resultatposter.

- Intäkter av växtodling:
 - spannmål, oljeväxter, vall- och rotfruktsfröer, matpotatis, fabrikspotatis, sockerbeter, grovfoder och bete, övriga vegetabilier (exkl. direktersättningar), s:a vegetabilier och därav naturavtag och lagerändring
- Intäkter av djurskötsel:
 - nötkreatur, mjölk, svin, fjäderfä och ägg, övriga animalier (exkl. direktersättningar), s:a animalier och därav naturavtag och lagerändring
- Direktersättningar:
 - arealersättningar, djurbidrag, övriga direktersättningar, s:a direktersättningar
- Övriga intäkter
- **Summa Intäkter**

- Kostnader för förnödenheter:
 - köpfodermedel m m, handelsgödsel, bekämpningsmedel, driv- och smörjmedel, utsäde, s:a förnödenheter
- Kostnader för underhåll:
 - ekonomibyggnader, byggnadsinventarier, markinventarier och markanläggningar, maskiner, s:a underhåll
- Övriga kostnader:
 - diverse växtodlingen, diverse husdjuren, övriga kostnader för djurproduktion och vegetabilier, el, försäkringar, personbil, allmänna omkostnader, s:a övriga kostnader
- **Summa kostnader före avskrivningar, arbets- och arrendekostnader samt räntenetto**

- Arbetskostnader anställda
- **Summa kostnader före avskrivningar, arrendekostnader och räntenetto**

- **Resultat före avskrivningar, arrendekostnader och räntenetto**

- Avskrivningar till nukostnad:
 - ekonomibyggnader och byggnadsinventarier, markinventarier och markanläggningar, maskiner, s:a avskrivning
- **Resultat före arrendekostnader och räntenetto**

- Arrendekostnader
- **Resultat före räntenetto**

- Räntenetto (kostnader - intäkter)
- **Nettoresultat i jordbruket till brukarfamiljens arbets- och kapitalinsats**

I den definitiva statistiken redovisas vid beräkning av jordbruksföretagens genomsnittliga resultat från *skogsbruket* följande intäkts-, kostnads- och

resultatposter.

- Intäkter av skogsbruket:
skog på rot, timmer, massaved och levransvirke, övriga intäkter skogen
- **Summa intäkter**

- Kostnader i skogsbruket:
arbetskostnader för anställda i skogsbruket
- **Summa kostnader före avskrivning och räntenetto i skogsbruket**

- **Resultat före avskrivningar och räntenetto**

- Avskrivningar till nukostnad
- **Resultat före räntenetto**

- Räntenetto i skogsbruket
- **Nettoresultat i skogsbruket till brukarfamiljens arbets- och kapitalinsats**

Som komplement till resultatredovisningen redovisas i den definitiva statistiken också genomsnittsvärden för följande bakgrundsvariabler.

- Antal jordbruksföretag i urvalet
- Antal jordbruksföretag i populationen
- Brukarens ålder
- Åkerareal under eget bruk
- Skogsareal
- Intäkter av direktersättningar med uppdelning på olika ersättningslag.
- Åkerarealens användning (ha)
- Skördeavkastning för olika grödor
- Antal djur av olika slag
- Arbetsinsats efter personalkategori
- Arbetsinsats efter arbetslag
- Kalkylerade nuvärden för olika tillgångar
- Investeringar av olika slag

1.1.3 Statistiska mått

Statistiken utgörs av skattningar av typen *medelvärde*.

1.1.4 Redovisningsgrupper

I både den preliminära och definitiva statistiken används följande redovisningsgrupper enligt svensk typologi:

Riks- område	Driftsinriktning	Standardtimmar
RO 1	Jordbruksväxter	800 - 1 599
RO 1	Jordbruksväxter	1 600 - 3 199
RO 1	Mjök	1 600 - 3 199
RO 1	Mjök	3 200 - 5 599
RO 2	Mjök	1 600 - 3 199
RO 2	Mjök	3 200 - 5 599
RO 3	Mjök	1 600 - 3 199
Riket	Mjök	1 600 - 3 199
Riket	Mjök	3 200 - 5 599

Riket	Mjök	5 600 -
Riket	Köttjur	800 - 3 199
Riket	Svin	1 600 - 5 599

Riksområdena definieras enligt följande:

- *RO 1 (Södra och mellersta Sveriges slättbygder)*: Götalands södra slättbygder (Gss), Götalands mellanbygder (Gmb), Götalands norra slättbygder (Gns), Svealands slättbygder (Ss).
- *RO 2 (Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder)*: Götalands skogsbygder (Gsk), Svealands skogsbygder (Ssk).
- *RO 3 (Norra Sverige)*: Nedre Norrland (Nn), Övre Norrland (Nö).

I den definitiva statistiken görs också en redovisning efter EU:s typologi med följande indelning:

Läns- grupp	Driftsriktning	Ekonomisk storleks- klass (ESU-klass)
1	Spannmål	16-40
	- ” -	40-100
	Åkergrödor, blandad vegetab	16-40
	Mjök	16-40
2	Mjök	40-100
	Mjök	16-40
3	Mjök	40-100
	Mjök	16-40
Riket	Mjök	100-
	Nöt, får, getter	16-40
	Blandat	40-100

Länsgrupperna definieras enligt följande:

- LG 1: Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Blekinge, Skåne, Hallands, del av Västra Götalands (f.d. Skaraborgs), Örebro och Västmanlands län.
- LG 2: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Del av Västra Götalands (f.d. Göteborg och Bohus samt Älvsborgs), Värmlands och Dalarnas län.
- LG 3: Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

ESU (European Size Unit) är ett storleksmått på jordbruksföretag som används inom EU och som utgår från standardiserade täckningsbidrag för olika produktionsgrenar. 1 ESU = 1 200 euro.

1.1.5 Referenstider

12-månadersperiod som avslutas per 31 december, 30 april eller 30 juni.

1.2 Fullständighet

Efter EU-anpassningen avses datainnehållet täcka behovet för uppföljning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP).

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

I denna statistik förekommer täckningsfel, urvalsfel, bortfallsfel, mätfel och bearbetningsfel. Den största felkällan bedöms vara urvalsfelet. Tillförlitligheten redovisas kvantitativt i de statistiska meddelandena endast genom beräknade *medelfel* för samtliga redovisade skattningar. Medelfelet är ett mått på precisionen i skattningarna och avspeglar urvalsfel och effekten av andra slumpmässiga fel, däremot inte systematiska fel såsom bortfallsfel eller mätfel. Medelfelen blir stora inom redovisningsgrupper med få jordbruksföretag i urvalet och/eller där variationen mellan företagen är stor i enskilda uppgifter.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Urvalet är ett stratifierat slumpmässigt urval av jordbruksföretag. Ett roterande urvalsförfarande tillämpas, vilket innebär att urvalsföretagen ingår i undersökningen flera år i rad och att en del av urvalet byts varje år. För närvarande förnyas urvalet med ca 1/8 varje år. Fr.o.m. undersökningsåret 1995 har stratumindelningen baserats på EU:s typologi-system. Urvalet stratifieras efter länsgrupp, driftsinriktning och ekonomisk storlek uttryckt som standardiserat täckningsbidrag. Urvalet omfattar fr.o.m. 1998 samtliga driftsinriktningar i jordbruket utom driftsinriktningen odling av trädgårdsväxter i växthus. Totalt finns ca 1 000 företag i urvalet för den undersökning som avser år 2004.

Varje år dras också i varje stratum ett tilläggsurval enligt EU:s regler, som används i de fall som utvalda jordbruksföretag vägrar att delta i undersökningen.

2.2.2 Ramtäckning

Eventuell över- eller undertäckning i urvalsramen bedöms påverka statistikens kvalitet i endast liten grad. Undertäckning förekommer som följd av att lantbruksregistret avseende 1999 (LBR 99) under de senaste åren använts som urvalsram för dragning av nya företag. Därför ingår i urvalet inte företag som startats efter juni 1999. Företag som sedan dess ändrats så att de borde ingå i JEU-populationen ingår inte heller. Detta problem bedöms f.n. inte vara så stort eftersom få företag bedöms komma till JEU-populationen. Övertäckning förekommer till följd av att vissa utvalda företag inte tillhör populationen eller har lagts ned.

Enskilda jordbruksföretag ingår i urvalet under ett antal på varandra följande år. Företag, för vilka driftsinriktning eller storlek förändras mellan två år, får byta stratum mellan dessa år. Omfattningen av detta har ökat under senare år som en följd av jordbrukets allt snabbare strukturförändring.

2.2.3 Mätning

Denna statistik baseras på uppgifter för jordbruksföretag från flera olika källor med något olika datakvalitet. Merparten av de uppgifter, som ingår i denna statistik, hämtas direkt från bokföringsmaterialet för de utvalda jordbruksföretagen. Utöver detta genomförs följande uppgiftsinsamling: vissa grunduppgifter om jordbruksföretagen hämtas från lantbruksregistret (LBR); uppgifter avseende direktorsättningar inhämtas från administrativa register vid Jordbruksverket; vissa övriga uppgifter inhämtas direkt från jordbrukarna via besöks- och telefonintervjuer. Denna felkälla torde i mindre grad påverka

statistikens kvalitet.

2.2.4 Svartsbortfall

I likhet med andra bokföringsundersökningar har JEU stora bortfallsproblem som påverkas av att deltagandet i JEU innebär relativt stor uppgiftslämnarbörda. Bortfallets storlek har under senare år varit ca 50% för de företag som deltar första året. För övriga delar av urvalet har bortfallet varit någon procent. Detta bortfall ersätts av andra företag (substitutionsföretag) från tilläggsurval enligt EUs regler.

Ett stort bortfall kan ha snedvridande effekt på undersökningens resultat. Speciella studier av bortfallet har gjorts vid några olika tillfällen, senast 1998. Vid dessa studier har bl.a. bortfallsföretagens uppgifter i LBR jämförts med de deltagande företagens LBR-uppgifter. Resultaten av den senaste studien har inte visat på anmärkningsvärt stora skillnader. Detta bortfall bedöms därför i mindre grad påverka statistikens kvalitet.

2.2.5 Bearbetning

Primäruppgifterna från företagen registreras vid SCB på ADB-medium och kontrolleras både manuellt och maskinellt. I den maskinella granskningen genomförs logiska kontroller och rimlighetskontroller. I de fall det framkommer att uppgiften inte uppfyller fastställda granskningskriterier skrivs ett felmeddelande ut för åtgärd. I logiska kontroller kontrolleras dels att värden finns för de obligatoriska uppgifterna, dels att logiska samband är uppfyllda. Rimlighetskontrollerna består huvudsakligen i att kvoter beräknas. Dessa kvoter jämförs sedan med undre och övre värden, gränsvärden. Om någon kvot ligger utanför gränsvärdena, tas en eller flera av de i kvoten ingående uppgifterna ut för kontroll och eventuell rättning.

Rättningar sker i huvudsak manuellt, men i viss utsträckning maskinellt. I undantagsfall tas kontakter med uppgiftslämnarna av de bokföringsföretag som samlar in uppgifterna direkt från jordbruksföretagen. Uppgiftslämnarfel torde i många fall upptäckas av bokföringsföretagen.

2.2.6 Modellantaganden

Vissa variabler, t ex avskrivningar, är härledda ur andra undersökningsvariabler.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

För samtliga redovisade uppgifter anges medelfelet.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen genomförs varje år.

3.2 Framställningstid

12-15 månader.

3.3 Punktlighet

Statistiken publiceras enligt publiceringsplan.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

I stort sett samma grupper av företag har studerats sedan 1988 och variabelinnehållet har också varit i stort sett oförändrat sedan ett tiotal år

tillbaka. Fr.o.m. JEU 1996 gjordes dock en anpassning av datainnehållet, vilket på vissa punkter försvårar jämförelser. Fr.o.m. JEU 2002 görs en fullständig anpassning till FADN-definitionerna vilket i några fall försvårar jämförelser.

Före 1988 tillämpades en storleksindelning efter hektar åker, vilket inte är jämförbart med nuvarande klassificering (se 1.1.4 Redovisningsgrupper). Inom EU tillämpas en företags-klassificering som grundas på s.k standardtäckningsbidrag. Denna klassificering har fr.o.m JEU 1997 införts i den nationella redovisningen parallellt med den svenska typologin.

Uppräkningsfaktorerna i JEU har tidigare beräknats genom en sammanvägning av urval från tidigare år där varje enskilt urval har dragits från hela populationen. För att korrigera detta åsattes varje enskilt urval en s k panelvikt som beräknades som det enskilda urvalets andel av det totala urvalet. Årets uppräkningsfaktorer har beräknats som om hela urvalet har dragits vid ett enda tillfälle och förfarandet med s k panelvikter har slopats. Detta innebär att jämförelser med tidigare år kan försvåras, däremot bör jämförelser med resultat från FADN underlättas där ett liknande förfarande tillämpas.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Grupperingen av företagen på olika driftsinriktningar med hjälp av typklassificeringssystemet innebär inte att resultatutvecklingen för enskilda produktionsgrenar kan renodlas. Detta sammanhänger med att företagen väljs efter sin huvudsakliga driftsinriktning.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

I enstaka fall kan avgränsningen av företaget skilja sig från den som tillämpas i Lantbruksregistret.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken publiceras årligen i Statistiska meddelanden (SM-serie JO) och vissa fall också genom pressmeddelanden. Publiceringen sker på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se under Statistik & fakta och på SCB:s webbplats www.scb.se under ämnet Jord- och skogsbruk, fiske. Den definitiva statistiken för tidigare år finns tillgänglig i Sveriges statistiska databaser. Åtkomst sker via SCB:s webbplats och användandet är kostnadsfritt. Statistik från databasen ger möjlighet till sammanställning av egna tabeller och diagram.

Statistiska meddelanden inom området jordbruksstatistik trycks fr.o.m. 2002 inte längre upp för distribution. I stället för att prenumerera på tryckta Statistiska meddelanden finns det möjlighet att, vid varje tillfälle som officiell jordbruksstatistik publiceras, utan avgift erhålla ett meddelande om detta per e-post tillsammans med publikationen i pdf-format. De som önskar ingå i denna form av prenumerationservice skall sända en anmälan per e-post till gunilla.thorsell@sjv.se.

Enskilda exemplar av publikationerna kan också erhållas som papperskopior till ett pris av 50 kr per exemplar. Dessa kan beställas hos Marjatta Niemi (tfn: 036-15 59 34, fax: 036-34 01 96, post: Jordbruksverket, 551 82 Jönköping, e-post: marjatta.niemi@sjv.se).

5.2 Presentation

Presentation sker i SM i form av text och tabeller.

5.3 Dokumentation

Dokumentation enligt SCB dokumentationssystem pågår.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärmaterial för uppgifter som kompletterar affärsbokföringen finns på blanketter (SCB).

5.5 Upplýsningstjänster

SCB besvarar frågor om undersökningens innehåll och genomförande (se punkt A5).